

DEZAVANTAJLI BİREYLERDE ERGOTERAPİ

Editörler

Prof. Dr. Gonca Bumin

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye Belhan Çelik

Hipokrat
Yayıncılık

© 2024 Dezavantajlı Bireylerde Ergoterapi

ISBN: 978-625-6429-71-0

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editörler

Prof. Dr. Gonca Bumin

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye Belhan Çelik

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/Ankara

Tel: 0312 395 85 71 • Sertifika No: 47479

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Sevgili okurlarımız,

Ergoterapi, ülkemizde günden güne gelişmekte olan bir meslektir. Bu gelişim sürecinde ise şiddete maruz kalan kadınlar, mülteciler, mahkumlar, evsizler ve afet-zeler gibi sosyal dezavantajlı bireylerde ergoterapinin yaygınlaşması çok önemlidir. Dezavantajlı birey olmak, “günlük yaşamdaki aktivitelere adaletli bir şekilde erişim konusunda problem yaşamak ve okupasyonel adaletsizliğe maruz kalmak” anlamına gelmektedir. Erişilebilirlik ve sosyal içermeyi sağlama yolunda okupasyonel seçimleri etkilenen sosyal dezavantajlı bireylerin kapsamlı bir sosyal bakış açısı olmadan incelenmesi sığ bir anlayış olacaktır. Bu bağlamda ergoterapi disiplninde okupasyonel bir varlık olarak çevresindeki günlük okupasyonlara katılma ve bunları yönetme ihtiyacını, kapasitesini incelemek için dezavantajlı bireylere ait okupasyonel risk faktörlerinin çok yönlü olarak tanımlanabilmesi gerekmektedir.

Sosyal dezavantajlı bireylerde Ergoterapi alanında anadilimizdeki ilk kitap olan ve lisans / lisans üstü eğitim gören öğrencilere, alanda çalışan ergoterapistlere ve akademisyenlere ışık tutacak olan kitabımızı sizlere sunmanın sevincini yaşamaktayız. Bu kitabın dezavantajlı bireylerde ergoterapi konusunda aydınlatıcı olabileceği ve ergoterapi derslerine katkı sağlayacak güvenilir bir kaynak ihtiyacını karşılayabileceği inancındayız. Ergoterapi alanına hizmet vermekte olan kıymetli akademisyenlerimizin katkıları ile tamamladığımız kitabımızın tüm Ergoterapi ailesine faydalı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Gonca Bumin

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye Belhan Çelik

Katkıda Bulunanlar

Editörler

Prof. Dr. Gonca BUMİN

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye BELHAN ÇELİK

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Yazarlar

Uzm. Erg. Büşra YUVALI

İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul

Uzm. Erg. Emine SAĞLAMOĞLU

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Doç. Dr. Esmâ ÖZKAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane SBF Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Ezginur GÜNDOĞMUŞ

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Prof. Dr. Gamze EKİCİ

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Prof. Dr. Gonca BUMİN

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Doç. Dr. Gökçen AKYÜREK

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Doç. Dr. Hatice ABAOĞLU

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut YARAN

Öndokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ortez ve Protez Bölümü, Samsun

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa CEMALİ

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Nurten BİLGİN

Bayburt Devlet Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ergoterapi Ünitesi

Öğr. Gör. Selen AYDÖNER

Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Dr. Öğr. Üyesi Selma ERCAN DOĞU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Doç. Dr. Sinem SALAR

Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Edirne

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye BELHAN ÇELİK

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

İçindekiler

vii

Bölüm 1

Okupasyonel Bilim Perspektifinden Dezavantajlı Bireyler 1

SÜMEYYE BELHAN ÇELİK • GONCA BUMİN

Giriş.....	1
Okupasyonel Bilim	2
Dezavantajlı Birey Kavramı.....	3
Dezavantajlı Bireylerde Okupasyonel Adalet ve Okupasyonel Risk Faktörleri.....	4
Eleştirel Sosyal Teori Perspektifinden Okupasyonel Adalet Anlayışı	8
Sosyal İçerme Yaklaşımında Ergoterapinin Rolü.....	10
Dezavantajlı Bireylere Yönelik Danışan Merkezli ve Okupasyon Merkezli Ergoterapi Uygulamaları	11
Erişilebilirlik için Öz Savunuculuk Yaklaşımı ve Ergoterapinin Rolü.....	13
Sonuç	15

Bölüm 2

Dezavantajlı Bireylerde Stigma 19

NURTEN BİLGİN • GÖKÇEN AKYÜREK

Stigma Nedir?.....	19
Stigmanın Tarihçesi.....	20
Stigmanın Kavramsal Çerçevesi.....	20
Stigma Türleri	25
Stigma Aşamaları.....	28
Stigmanın Nedenleri	29
Stigma ile Başa Çıkma.....	29
Stigma Değerlendirme Araçları.....	30
Stigmanın Yönetimi ve Ergoterapinin Rolü	31
Karışan Kavramlar	32

Bölüm 3

Afetzedeler.....37

EZGİNUR GÜNDOĞMUŞ • GONCA BUMİN

Giriş.....	37
Afetin Tanımı.....	37
Türkiye'de Doğal Afetler.....	38
Türkiye'de En Sık Görülen Doğal Afetler.....	39
Afetzedelerde Ortaya Çıkabilecek Sorunlar.....	41
Afetzedelere Yönelik Ergoterapi Müdahaleleri.....	45

Bölüm 4

Evsizler.....53

SELEN AYDÖNER • GÖKÇEN AKYÜREK

Giriş.....	53
Evsizliğin Tanımı ve Sınıflandırılması.....	53
Evsizliğin Nedenleri.....	55
Evsiz Bireylerin Sorunları.....	55
Türkiye'de Evsizlik.....	57
Evsiz Bireylerde Ergoterapi.....	58
Evsiz Bireyler için Ergoterapi Değerlendirmesi.....	59
Evsiz Bireyler için Ergoterapi Müdahalesi.....	60
Sonuç.....	63

Bölüm 5

Şiddete Maruz Kalan Kadınlar.....65

SİNEM SALAR

Giriş.....	65
Kadına Yönelik Şiddet.....	66
Şiddetin Çok Yönlü Etkileri.....	67
Şiddetle Mücadele.....	68
Ergoterapinin Rolü.....	69
Teorik Çerçevesel.....	71
Değerlendirme.....	72
Müdahale.....	73
Sonuç.....	80

Bölüm 6**Mülteci ve Sığınmacı Bireyler83****SÜMEYYE BELHAN ÇELİK**

Giriş.....	83
Göç Kavramı.....	84
Göçe Neden Olan Temel Faktörler.....	85
Göç Eden Bireylerin Statüleri.....	85
Mülteci Bireylerin Göç Ettikten Sonra Yaşadığı Sorunlar.....	86
Özel Mülteci Grupları.....	88
Mülteci Bir Birey Olarak Yaşamak.....	90
Mülteci Bireylerde Mental Sağlık.....	91
Mülteci Bireylerde Mental Sağlık ve Psikososyal Rehabilitasyon.....	92
Mülteci Bireylerde Ergoterapi Yaklaşımları.....	94
Sonuç.....	100

Bölüm 7**Mahkumlar105****MAHMUT YARAN • SELMA ERCAN DOĞU**

Dezavantajlı Grup Olarak Mahkumlar.....	105
Mahkumlar ve Diğer Dezavantajlı Gruplar.....	108
Ergoterapi Uygulama Modelleri.....	108
Mahkumlarda Ergoterapi Uygulamaları.....	110

Bölüm 8**Cinsel Yönelimler, Cinsiyet Kimlikleri ve Ergoterapi.....117****HATİCE ABAOĞLU**

Giriş.....	117
Cinsel Yönelimin Kısa Tarihi.....	119
Dil ve Temel Kavramlar.....	120
Cinsiyet Akışkanlığı.....	122
Kimlik Oluşumu, Cinsel Yönelim ve Cinsel Kimlik.....	125
Cinsel ve Cinsiyet Azınlık Kimliği Gelişim Modelleri.....	126
Cinsel Yönelim ve Sağlık Hizmetleri.....	128
Okupasyonel Adalet ve Azınlık Gruplar.....	130
LGBTQIA+ Bireyler ve Ergoterapi.....	132
Sosyal, Kültürel ve Fiziksel Bağlamlarda Cinsel Yönelim.....	134
Cinsel Yönelim ve Günlük Okupasyonlar.....	135
Sonuç.....	138

Bölüm 9**Ruh Sağlığı Bozukluğu Olan Bireyler141**

EMİNE SAĞLAMOĞLU • GAMZE EKİCİ

Ruhsal Bozukluklar	142
Ruh Sağlığı Bozuklukları ve Damgalama	142
Ruh Sağlığı Bozukluklarında Damgalama ve Müdahale Yaklaşımları	144
Ruh Sağlığı Bozuklukları ve Ergoterapi	145
Ruh Sağlığı Bozukluklarında Ergoterapi Müdahaleleri	146

Bölüm 10**Madde Kullanım Bozukluğu Olan Bireyler153**

ESMA ÖZKAN • BÜŞRA YUVALI

Giriş.....	153
Okupasyonel Bakış Açısı	154
Transteorik Değişim Modeli.....	155
Değerlendirme.....	156
Müdahale	159
Sonuç.....	165

Bölüm 11**Engelli Bireyler.....169**

MUSTAFA CEMALİ

Giriş.....	169
Engelli ve Engellilik Kavramı	169
Birleşmiş Milletler ve Engelli Hakları.....	171
Dünyada ve Türkiye’de Engellilik Prevelansı	171
Engelli Bireylerin Toplumsal Katılımda Yaşadığı Problemler	172
Engelliliği Bireylerin Değerlendirmesine Yönelik Yaklaşımlar	177
Engelli Bireyler İçin Ergoterapi Müdahale Yaklaşımları	180